ԱԶԳԱՍԷՐ

ՈՒՍՈՒՄՆ ԱԶՆԷ ՃԱՐՏԱՐ ԵՐԿԱՅՆԻԿ

ԶԻԳԱԿԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԴԻՏԵԼԵԱՑ

ՀԱՏ. Բ. ԹԻՒ 48. ԿԱԼԿԱԹԱ 1846 Յունիս 11.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

ԱՅՍ ՊԱՏԱՆԻՔՍ՝ մինչ մեք ակնունէաք որ մինն պատրս գայ, և ասէ որ մեք ուղղէր. յանկարծ նորա մն մին գիր առաքեաց ՍՈՒՐԲ ձեռագրութեամբ, և գործնոցմն, որ մեր Երկրական Հայ Քրիստոնեայ Եղբարց կրթութեանց այնքանայ մնացեալ, մինչ որ ի յուրն մեծգեկան, ուխտապահաց աղօթակիցն առաքեան և այն էս, ոչ եթէ մայերով կամ բայրերով՝ այլ բարեխառնակ և Մեսրոպեան տառերով. եթէ այս են անդրութ մնայ, կարծեմք այսր են ժամանակն՝ քարինքն եւ աղօթքին.

—Պարկեշտայր շոգենաւն եհաս ի յերեքշաբթի ամսոյս՝ լուրք Լոնդոնայ.

— Մեր անցեալ երկուշաբթի Ազգասէրքն փոքր մի Զէասրթինգտոն ատարինք, և ամենց կրկին հասանական եղի. (որպէս թէ՝ այսպէս խօսք ոչ լսել էին, և ոչ հարցանել.) վասն որոյ՝ յառաջագոյն բերանք մին կամ երկու թիւ եւ՝ Շէքսպիրս, կամ Հայկական Բոյրելիս ուռել, որոց մինն եղի, և միւսն մարբի այէս քաղենն մեր չար ու ցամաք Ազգասէրքս, և հեշտ թխամի կալ ատ այն. որ մեր Պատուելի Ընթերցողքն դանն՝ շնորհ առնելով խնդնան, որ կարող են քեզ այսպէս եւ ծառայել՝ եթէ ժամանակն խոստանայ. բայց որովհետև առ բազումն ցուրտ անկարծանն առ մին, և մեք ակարծանոք և ի նոյն կոկ Մ. Ի. Ն. վասն որոյ սիրով կոչեմն մեզ. Պատմառ այս այսօր ամէն օր, (եթէ ձեռք երկու) նուանք գլխն ղելուխ Խնդլի-

պեմբար լրագիր կորդւանք, Թարգմանենք առանց — ի, և գեռ ժամանակին հասցնել չկարողանալուս ։

Բալամեթոր Փանոսեց մինչ օրս Հապարանից գնացել և մի օրինաւոր ճանապարհ չէ բացվել մեզ՝ և մեր Հայրենեաց հաղորդակցութեան համար ։ Ներկայ մենք խամ դեռ քանի ամսական երեխայի պէս տկար միջոցով յամի կոմղնել, եւ չենք կարողանամ, չորս ամսից մեծացանք չափ ժամ, ուրեմն որդէս մեզ կարող շաբաթն միանգամ Հայաստան փող տալ և նոր նոր լուր տալ ։ Յուսանեմք կգայ ժամանակ, որ հէնց էլ այս միջոցով, և հէնց էլ Տպարանի ամօք Հայաստան ընդ Հնդկաստանայ կմիանայ ։ և մեր Հայրենեաց յառաջադիմութեան անյաշ ուսումնականքն գըրաւորական պատգամաւորութեամբ կգան և կերթան, ուսեալ հա Համառօտ միջոցաւ ։ Օրինակն այդ, ճանապարհն բացվելոյ, մեզ միայն հետևել մնան ։ Եթէ այս եա չասենք, ուրեմն հէն լսերով չասացայ, պարապեմք ։ Լու է [illegible] լուր, [illegible] լուր ։

— Իմբաստեան Հէնք Հայրեր Հազար սանձերոյ չափ դրամով, զոր Կառավարութիւն անդրայս ընկալաւ 'ի Լուծսայ 'ի վաճառանոց ակրուսթեան 'ի Կալկաթա, են երկու տեսակ Մեկ գաւհերմաք, 12 ամսոյ ժամանաւութեամբ, Պապօնիկ դրամ մակարդեալ ։ մին՝ Նո[illegible], և միւս՝ Բոլոլողի ։ Որպէս թէ 'ի մասոյ դարեց է և այլ քանակութիւն դրամոց 'ի Լուծսայ ։

— Մասն 'ի Միջամիջաւր քաղաք, որ 'ի Հիւսիսոյ յարևմտից Մադրաս-քաղաքին, կէս ամն երկրաշարժ ձևաւ ըզմնաց մէ, որ 'ի կրձոյ կից ունէր փլուաւ մայ բեն խաղաղելաւոր ։ Իւկոյ զաւառա, բինչ, և մասս 'ի 27 Յունիսի՝ յաւուր շաբաթու ։ Ըսբամ ըմբէլ Ընդգեղացի զնայ զգի նորա և ընծայեալ ասեղորանին կամ Մուղլեմին Կալկաթայ ․ առ 'նորանէրոք կարող են գնալ և տեսանել ։

— Իրեն այլ ամն Հնդիկ ազգաւ, որ բնակեր ընդ բնաանեաց Հանդուցեալ առն իւրոյ, զկարգին կանեցաւ և խողղեցաւ 'ի մահ ։ Ոչ ոք ասէ թէ որքան ազգալ ազդեօք ։

— Լեռնէ ․ Հաւնձ լրագիր այս ամն կարէ անապատ ոկառ, և բարեբաղդութիւն է, զի գեռ գեստայ երկրիս ոչ է յայտնեցեալ ․ այս թէ՛ մեծ մեծ անէքր լեռնագործաց, Եթէ մեծա պայպէտ Համբաւթեանցին Համագամանր, բարի է ․ իսկ թէ ոչ՝ մասին գործաւնութիւնն, որպէս այդէն իսկ Հրատարակեալ եմք 'ի նախնեացն թէ Եգիպտոսին ։

— 'Ի Միլան — Հերալդ լրագրէ օրինակէ Լիվեփուլեան աւետիսը, թէ մաքս արմտեաց 'ի Միլան 6 ամսոյ, կամ՝ 5 ամսեան զանաւոր առ լիոյն՝ ասալիկ է յոյժ, և մեծ մեծ առնէ ոչ միայն անկարգութեց և Հասարակութեան անգթայն, այլ և ծաղկեալ և բարգաւաճութեան երկրին ։ Իւղերաւ թէ մաքս արմտեաց մերացան Ա՛նգլիա ․ պարտ է մեծանալ և 'ի կղզեաց այսմիկ, բաս որում կալուած թագաւորութեան է ։

— Հնդիկ ամն ծաղր առնէ զողզակուն իւր՝ որ բնա նոր Իսրայելեան ամբողջութեան Հրատարակեալ 'ի լրագրի զծառուծող, որպէս իւրոյ ․ ասելով՝ թէ Իսրայելացի շահեկան լուսաւորութիւնք չեն կան, աստուծոյ Հեռանկալ Հնդկաց պաշտամունքն քան զնոյ, և բնա մասին անկեղծութեան այս ամբողջութիւն ։ Իւր մեք Համեմատեն նմին ա-

ումբ. այսր պարտի է. «յաւուր ասա-նաւորն»: —

☞ Գիտումն հասցոյար Հայ Պարոնաց է նաեւ փորձով ընծայել շխարգ ամենայն այլոց ցուցեալ պանդխտաց հաղմանց, թէ Հնդկաստանեաց և թէ Ամերիկացւոցն. և միջոցաւ Եգիպտոսի հաստատել առ ի յայս և ի դրան բանակաւորաց: Սորին հացն հասցորդին սուղ, և մին ևս աւելի:

ԳԱՂԻԱ

Հնգշաբաթ, 22 Յուլիս, 1846: Հանրապետին ընտրեցաւ վասն կարգելոյ փոխադրութեան երկաթուղւոյ յետ ի ձեռն ընկերաց առաւ և միջոցի դրամ կամ 16 00.000 ռուբլի, յետ կոչեցաւ ի սորա անհամութեան իւրք: Հրամանաւ Հոգւոյն ժողովեցան եկեղեցւոյ զաւառաց Շիրոյշաւ գաւառ և Ս. Գէորգ Սաամբուրազամն համբերեալ, յորոց միայն Շիրակավանայ ընկալեալ ի ներքո յանկարծ եղև նորին բարձրաւն, խորհրդածն ամենայնի ընդ ժամա ետես, բայց գետ քանի խորհուրդ մանցը Սրահւելի որ սաղմոսն սրբակին ի Պատրիարքի հաստատեալ հրամանաց առաջնորդի ի նահանգի Երբար գրեալ յարգութեան մանկին, զնոր մեծամեծ գեղեցիկ ի գաւառի Բողոսեան կողմանցն, և զաւանին Սամուէլի ոչ միայն յաւուր ասին, այլ և ի սուրբ աւետարանի մաշեցին զինուորեալ, զորս և բըկանայս մանկամայն: Հոգին հրամանի եհան ի բաց մատրել, յաշխարհէ սնոտի զամենայն այլ Սրահելոյ, և Սիկ, բայց պետ զօրք չելին ի գործ գենել զհրամանն:

— Փոյլս Պաւլոնշադենան ամսոյ 6 ին եհաս, համբերեալ լուրք Չինաւ և Սինկափուրոյ: Յորում գրեալ

ի Պինանկոյ այսր՝ Փարիզ Սամուէլ Թէոդորոսեան:

— Լամբուրգայ ընկերն խնամի, որ Հոլանդացւոց յարձակումն ի մէջոյ Բելգիական և Պրուսիայ: Եղանակ ի նորայն Բերլինոյ, պատրաստել եղանակ ի Բոնն Մասոնեայ ի 20 ամսեան. անդր Սաքսոնի Լամբուրգայ ընկերելոց էր նոցա, այլ եւս զինեալ պատերազմի, քանզի սպառնային մեզ Հոլանդացւոց ի փախստական ամենայն պատմելոյ զնիւթանց իւր:

— Նաւատորմիղ Անգղիացւոց ընդդիմագրել. Որ Կրթական հաւ ի Պինանկոյ ի Սինկափուր, Եւր նաւատորմիղ կոչեցաւ ի մէջ նաւուց, որք են Եղինբուրգ, Սոֆիա, Իբիս, Սպարտան և Ֆլեգեթոն:

— Լուր թէ Կէյլին ազդարարեալ է մատուցեալ Կայսեր Չինաց վասն արձակութեան ազատ առևտրին Ֆրանսիս, ընդ հարկաւ կամ մաքսուակրութեան:

— Լուր ևս թէ զօրք Անգղիացւոց յառաջացեալ կարին հրաւել Չինաց զՉուսան կղզի:

— ՊԵՐՍԿԱՍՏԱՆ: Բժիշկ Լաբոյթ Գաղղիացի առաջնորդեցեալ ի Շահ Պարսից ի մաշտարայական ոսկւոյ, ընկալաւ զպատիւ Խանութեան, և բժշկապետ կարգ եղաւ զօրաց նորա:

Ի չափորերականն մահուցու թիւնս Իբրահիմ՝ առաջնոյն համարին Անգղիացիք, իսկ Գաղղիացիք ի բժշկականութեան գիտութեամբ ոչ ընդունին:

— ԹՈՒՐՔԱՍՏԱՆ: Լուր թէ Ար Մուսա Մեհմէտի ընկալաւ զարձակութիւն Կայսեր Ռուսաց վասն փոխադրելոյ զատան հայոց Հրէայս ի Ռուսաստանէ յաշխարհն Պաղեստինացւոց:

— Կայսերական Սուլթան կամ հրամանաւ օրէնք հրատարակեցան մեծ

մտանիլոյ . Bankrupt . որպէս լոկ . բառ անձնայնի համեմատի Պատգեր- հաց օրինաց . մի ինչ միայն յաւելա- ցուցանելով , որ է՝ աքսորել ՚ի Սի- բերիա զանձինս այնպիսեաց ։ ☞ Եթէ նաւն ՚ի ծով ընկղմեսցի , և ապահովա- ութեր նորա ՚ի ստացուածոյն , աւելին ոչ առ և ոչ առ.ր. երկր ամենայն անձն ՚ի զենաւորութիւն զրկեսցի ։

—Մեծ դուքսն Կոստանդին Ռուս- տաստանի՝ եկաւ Միջերկրական ՚ի Սպա- նիա , և ոչ եւ ՚ի ցամաք . այլ ուղղեաց իսկոյն զնաւատորմիղն ՚ի Կրետա ։

ՁԵՌՆԱՐԿ ՎՏԻ ՇՈՒԿ

՚Ի գաղիկին Բըմոյ եւ Մէնդըքա , կին մի խղճամտութեան՝ Խոշեալ զկից ամ- ուսնոյն արտոյն յաւարոյն և կիտել ՚ի բակ տանըն . անողորմ շագաւ փակել ըզ- դուռն , և ՚ի գործին եռեօ զգլուխ և դղրդուկ աղայքն ՚ի բերան խողին , որ կերակուրն էր զնա ։ Մ. ՏԱՅՄ ։

—ԻՍՊԱՆԻԱՅԻ ՕՐԱՑՈՅՑ ։ ՚Ի 22 Մայիսի պարոն Պուլէն Ընդհանուր- ծաւ. հրապարակու վաճառեաց զեկե- ղեցին Բէնեդիկտեանց ՚ի Թուրէնեկ ըլ փողոցն զատուցեալն ՚ի Սը Պերնա- փարոյ յամի Տեառն 1695 ։

—Կին մի Մասոն անուն ՚ի Բերկի Մըկլըսեքսայ՝ ծնաւ չորս ուստերս ՚ի միասին . որք մեռանել ՚ի մէջ Յօնիսոյ կան առողջութեամբ յողջ և ՚ի բարւոք կա- ցութեան ։

—ԶԻՆՔ ՚Ի ՄԻԱՑՍԻԱ . Երկու Զի- նացի պաշտօնեայք՝ որ ի-բեանց նորոգե- նակ բոյն շարժով և վարանօք . որպէս և կանացի երկար զբաղմ զարմացուցին զԱնգլիացին . առին եկ զնացեալ ի- ջեւանատունը՝ վասն աշխարհացին զհնա- ժեւան ։

—Տիկին մի մահացաւ ՚ի Համբուրգ վա- ճառականի ՚ի Պոլսոյ , զոր որդւոց միլիոն

քան աւելի կց 800 ոսկոց . հասոյց 500 . և ապաշխող զմի ՚ի ծառայից վա- ճառականին ընկերել իւրեան ՚ի կառսն՝ և առնուլ զնմայեայն ։ Բայց յաղագս կերպարանց ծառայ վաճառականին՝ յոր- ժամ պաշտօնեայք գժտեցին կոչեն զնա և տարան հրապարակ ընդ խոյա- դարաց ։ Թուի թէ տիկինն յա- ռաջադոյն պատրաստեալ էր զամե- նայն առ ՚ի վաճառ պաշտպանութեան ։

—•—

ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆԻՔ

Յարգոյ Պատուելոյ Աւետաւոր Լրաբերի ։

[illegible]

ՍԶՈՒԵՐ

Պոլսոյ

6 Յուլիսի 1846

☞ Տե՛ս ընթերցող, Աշխարհն մեր որքանոյ մեծ է, բաւական չէ, ու զեռ ազգաւմայ որ մինչև Եւրոպացիքն չուզոյ ինքն զուրս չգիտոյ։ —

Բայց չէ՞. Եւրոպացի որ կայ Յահոց լեռանց, և հիւսիսակէ բազմաց թէմոցամուրք, Աղդ. Մենք միայն Մասըւամ տպաւորեցաք, և բայց Այդ ինքն յուսոմբ ինչ ..., զարմացոյ՝ լեալ. կարեւոր՝ լեալ։ —

Յեղինակ անծանօթի։

Ի՞նչ նոցա, որոց բազկացեալ խաղացեն 'ի մէջ և յարկեալ՝ կանգնեն զեմ՝ ընդդէմ մեռանելոյ՝ հարկանել և ընկենուլ զերկնագոյն՝ 'ի սրատեսանս պղտոր և սէթ։

Բարեկամութեան Մէջ

Ի՞ւ զայն հաստատագոյն, զի որձակիցեսս զանձնական սրբութիւն՝ որպէս զի փառաւոր կարդալ։

Գործ հայելոյ։

Ի՞ւ և բառս զհաճոյս բանձեանք պատասխանիս, զի կարող լինիցի 'ի մէջածանել զգաւազան իւր։

Փորձառ պէտոյ

Խոնարհութեան ներքի այն է, զի ոչինչ բարձր է զին կալցին, մինչ ներն 'ի գլուխ անդր հասանել ոչ զօրէ։

ԱԿՈՒՆ ԲԵԿՈՒ

Շարժական Ասող

Ե՛ս կիսոտ այրած մոմ, որքայն փաքր արձիձ կոչուր, և չէր եղեալն մոլեմալ մերձեր. կխայր մինչ 'ի մերձն. Ի՛րձ իմ՛ց ալխոր ոչ չատ թեթե լինի, որ կշխան կարգադեի. և ոչ չատ ծանր, որ մինչ ատակն ասմեր, այլ հաւասար. կե՛ս զրոմ արձիձն մէջս բաւական է։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ։

ԴՊԵՐԵՑՄԱՀԿԱՆԱՑՈՒԹԵԱՆ

Մանուկք մանկանցու, ուսան զատ զու. ընդէր ուսեալ զհմուտ, և կարմիր ոչք տառապելով. Տեսեալ է իմ զվարդն յերկրաւ զեղեցկութեան, որ ափներկ զմերձս իւր յառաւօտեան Արեւու. զարծայ եւ, և տեսի զայն 'ի ծոցսի խորամ ազդոցն. չուք ձեռ 'նորա էր ոչինչացեալ, զեղեցկութիւն 'նորա ապականեալ էր, տերեւք 'նորա անկեալ յերկիր. և ոչ որ մաղթէր զնոսա։

'Ուստ մի մեծ աճէր 'ի դաշտի միում, ծիւղք 'նորա կանաչեցան, ատուք 'նորա ընդարձակեցան, և եղև տեղի հովանաւորս է, Եղրնանցն սեան հաստատեան, տրձաւք զխառնութիւն երկեին թեքեալ ժամեաց. Դարձայ եւ միւսանգն, կենաչս թիւն թառամեցաւ 'ի խաւաւթեան Արեգական հայմեցն. Որդունք մնալս արմատին յապման, և զօրութիւն յայնմանէ 'նուազեցաւ, մաշեցաւ և յերկիր կործանեցաւ։

Տեսեալ է իմ զմանկոս, որք խաղային Արեւու, և թռչէին 'ի վերայ վառեալ ջուրց. փետուրք թեւոց նոցա 'ի զոյն ոսկւոյ և ծիրանւոյ, մարմինք նոցա նման կանաչ զմրխտոյ. Ոչ կարացի թուել, քանզի բազմաթիւք էին. չորեմանեք նոցա առաւ. քան զմոնարկութիւն իմ՝ ես տեղբին զարձայ. և աշա՛ թթթափեալ նոցա 'ի մէջ լճին՝ կորնչէին 'ի չընչէլ երեկոյեան հողմոյ, ծծմամբ կլանէր զնոսա, ձկնակուլն ըմբռնեալ էր զնոսա, և 'ի բազմութիւնս ժամանակաց անուն՝ ոսկալք էին մնացեալ կենդանի։

Տեսեալ է իմ զմարդ 'ի մեծութիւն զօրութեան իւրոյ, ծնոտք 'նո-

րս վայլէին գեղեցկութեամբ, մա-
ջամբ նորա աստղազարդ էին. մանկունք
ծածկել, վաղել, ուրախ լինել ի սըր-
տի խորս մ. դի գեղեցկագոյն էր քան
զայլս. Ընդրէն գարձող, և ահա ան-
կեալ դնէր ի վերայ աստուածսայ և մերկ
երկրի. զի անշունչ և ցրտացեալ.
առ նորա երկն անշունչ, և ծնող
ամենեցունց [illegible]. և որպէս եղե-
նա զատուեալ ի կենաց, վասն որոյ գոյ
մեծ յաշխարհի, աղախինքն ամենայն
ի գերեաց Աստուծոյ։ Ամենայն որ
առեղծուածոյ կործանելոց է, և ամենայն
որ ծնաւ՝ մեռանելոց եւս է, թող զի
գեր եւ [illegible], մարթ է լալ։

ԼԱՒՐԴ ՁԵՌՆԱՐԿԻԼԴԵՑ

ԽՐԱՏ ԲԱՌ ՕՐԴԻՆԻՐ

ԿՈՉՏԵՆԻԹԻՒՆ

Զմիւռնիա Տեառն

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Բանաստիրական

ՏԵԱՌՆ ԻՍԱՀԱԿԱՅ ԵՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՆՈՒԻՐԱԿԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՕՐԱԳԻՐ

Մնացորդ. Շարունակութեան Թիւ 45. Էջ. 204

Դեկտեմբեր 2. Երէկ մեծափառ
Բռնադոյն [illegible] Տէր Աստուածա-
Տէր [illegible], զորոյ կենդանի ընթեր-
ցաւ Տէր Գրիգորիս Նազարեթեանն, և
մեր քաղաքացւոց ծանուցանելով ժա-
ղովրդեան պատրուապատշաճ ուղղափա-
ռութեան աստուածային յարդարու-
թեան քահանային. Նոյնպէս և քա-
հանային՝ անդանդաղ օրինակ առեալ
զանձն իւր ժողովրդոց. որպէս զի
պատրաստ կացցուք առաջի աթոռոյ
Աստուածոյն. Յորում միջոցի և ըղ-
[illegible] ի Բեթա-
ղէմ. զի [illegible] Գարանդայ և-
[illegible]

կնի կատարման սրբոյ ծննդեան՝ ըն-
ծայեսցուք ․ բայց մեք զ յօժարակ ժա-
մանակն հաւատարմութեան ցուցեալ՝
խնդրեսցուք զնա ․ զի եղիցի Տէր կա-
մեցողի վերադարձուածք և զաւուրս զա-
տկին աստ կատարեսցուք ։

Դեկտեմբեր 15 ․ եղաք 'ի Սինկա-
փուռայ, 'ուր էր Ըստրացւոյ հա-
ւատոյն Պրեսանձեայ Լառնատու-
ւան ․ ուր և հզօրաց իշխանութեան
Հոլանդացւոյ ։ Մտաւ ոմն 'ի ծովու
քանի մի անկի ջրամուտք զարինե
կան, յորոց երեւեցեալ հաւատացեան ար-
կանէր խարիսխ ըստ երեկո, և զբոյր
զեջերին ժամս ․ Պ երեւութեան ստու-
ւերաւ 'ի վերայ ծովու քան 'ի ցա-
մաքին, զի ջերմուցանէ մինչ 'ի Սինկա-
փուռ՝ հասանէր 978 ․ աստիճանս 84 ։

Դեկտեմբեր 16 ․ երեւեցաւ կղզին
Սիֆոյ ․ որ 'ի հեռաստ մի կողմ ե-
րեւի ․ բայց 'ի մերձենալն տեսաք
փոքր փոքր կղզիս խմբեալս 'ի մի,
որ կոյ Բատաւացւոց Մահմէտականն,
առկայծ իւրեանց իշխանութեան Հո-
լանդացւոց ․ որք ունին ընդ. ամեն
ինչ ամուր 'ի վերայ դաշանց լե-
րին ․ և 'ի անտառերին զղջոշակն հա-
ւաքեալ փորձացեալ և ինչքն ․ և ո-
րովհետև պարտաւորն ամենայն նուէր
որք 'ի Բաթավիա զնան, առնուլ
տանէն զեր արտահանութեան ․ վասն
որոյ զնոց Պալատայ (կերպանաւ)
նաւերն առ Միսին տեղւոյս, և ծանոյց
վասն նաւուն և զորոց ինոցին եւ և
զանուն նաւարկաց ․ առկայծ երբե
բեան զմեզ ․ ոչ հաւատացին ․ այլ
խնդրեցին նորկոյանաւ Պարտաւորե-
ցաք զնոյ, և առնուլ զեր Ճանա-
պարհորդութեան, որպէս և սոր ։
Դեր քաղաքս զմանութիւն ինն ըն-
բէր զՍրատանկահաւորայ ․ միջադեռն
ընդ Խարիմատայոց, զի հանդէպ մի-
մեանց բուրաքս, և ընդ միջնոցս ծով,
բայց կերպ չխառնածոց անցաք ։ Այ ը
միայն մեկ ժամ մնացեալ, փութացաք
զալ 'ի նաւ, և խաղալ յաջողակ հող-
մով եղաք 'ի ճանապարհ ։

Դեկտեմբեր 18 տեսաք յանկարծ
կղզին մեր զկղզին 'ի ներքոյ հո-
լանդականի, յորմէ սկսանի հարա-
ւային լայնութեան ։ Տանապարակ
ձծաղացն է կղզիս քան զՍինկա-
փուռ, և ունի յատուկ Սուլթան ․ և
բանէ տասն կղզեկ և անկեանն, զորս
Հոլանդացին թերթէ զնով տանս ․ և
բերէ 'ի Բաթավիա ։ Զայս ծով միջն
ընդ երեկս խարխախ արկանէր և յա-
մեցեալ զնայր ․ զի նաւորդին ջուրքն 'ի
տեղւոս անցին ․ վասն որոյ միջս կղզին
քերեալ զՍուլթանայի ինքնակայ
նաւն ։ Էր յաջողակ ինն հողմով հա-
սաք 'ի ներքոյն Պէնքէի, որոյ ա-
ռաջի յերկուս տեղիս քար լինելով
'ի ծովի ․ բազում զգուշութեան ա-
նէր նաւավարն, և բերե եղաք յայս
ներքոյն՝ ոչ միայն անուանն փոխեցաւ
ծովուն, այլ և ծովս այլակերպ ե-
րեւեցաւ ․ յայնմն ցուցանելով զըն-
թացս ջուրց, և այլակերպ ծածանելին ․
զի 'ի զետոյ Սումատրայի Ըսկիւլ կոչե-
ցեալ մինչ ցեկն ներքոյն Պէնքէի՝
կոչէր ծով Սումատրայի ․ որոց սկզբ-
բնատորեցաւ կոչել Սունդայ ․ այս-
պէս կոչէ բոլոր շրջապատն Պատայ
կղզեցին և հարաւային կողմն Սումատ-
րայի ։

Դեկտեմբեր 20 ․ երեկ սնօրենութեա-
ցաւ Պէնքէ կղզին 'ի յետս մեր,
յերեւան եղին փոքր փոքր կղզիք ․
ուրանոր 'ի ձախակողմն մեր կայր յա-
ծանուս, յոր խորտակեալ էր նաւ
մի Ընդզլիացւոց ․ և կողմն նորա ե-
րեւէր մարդկացն բարձր քան զծովն ․
զայս եցոյց ինձ նաւավարն, և որ ա

մեայ թէ ոչ ոք փրկեցաւ յայնմա-նէ . այս յարձանաման հեռի էր 'ի մէջ երկու 4 և կամ 5 մղոն . և չէր այնքան մեծագոյն ալեօք , առկայն որպէս պատմեցին 'ի ժամանակս ա-րկածութեան , և հաւաստի յիշեա-լեյց ջուրց ծովու , և Հարինց գինա-ւորակայց առաւել վտանգաւոր էի-նի , քան զի յամենայն ժամանակս անդադար շարժողութեն ուժին ջուրքն ծովու յայնմ տեղւոջ . և վասն բազ-մութեան կղզեաց և առատաջրոյ գե-տոց այնինթաց հաստատութեան , թող զխռովութեան հաստատութիւն ծովու , որ զյարձանաման առատացուցանէ . Եւ բաց աստ առաւել շարժողութիւն պատճառէ մակընթացութիւն և տե-ղատութիւն , որ 'ի մի միմեանց մա-կընթացութեան անընդհատ տե-ղատութիւն . Նոյնպէս 'ի մէջ տե-ղատութեան՝ մակընթացութիւն փո-քր որոյ 'առաջի ոք մինչ ոչ անձին զյորդորակ կարծեն , և կամ խաղաղ ոչ լինելէ հողմ , առհասարակ զխառնիս . զի մի շարժողութիւն ջուրց առաջէ զխաւն 'ի յարձանաման . և կամ 'ի մե-րայ փոքր կղզեաց . Ըստ կեծութիւն առատին լինի և վտանգաւոր յայսմ , մանաւանդ՝ յորժամ մերձենայցէ 'ի Հայոց կղզին , որք են առաջի Նէթա-վին մեծ և փոքր խումբ կղզեաց . յորոց 'ի մեծամեծն՝ պատճառ բնակու-թիւն ձկնորսաց , և շինականաց . ա-ռաջի ոյսոցիկ կղզեաց այսր անդր տա-րաբեր լինելով յառաջս երկուս ա-ռանց հողմոյ .

Դեկտեմբեր 23 . թէև ողջունեաց զմեզ մեզ ինչ հողմ , սակայն ոչ մի-մեանց զմեզ յառաջ ցմէջն Հայոց կղզեաց , և ոչ կարացաք հասանել 'ի 'նաւահանգիստն Նէթավին՝ ուրանօր կան հասատակեալ օրէնք Հոլանտաց-ւոց . զի եթէ 'նաւ ինչ յեռ մտա-ցին արևու մինչ ցերեկս ժամ՝ կա-րաց 'ի 'նաւահանգիստն խարիսխ ար-կանել , ապա է 'ի սահմանս . այս թէ 'ի գիշերի կամիցի մտանել՝ պա-տերազմական 'նաւ 'ի ամրութեան հա-րուածոց ընդդէմ մինչ արձակելով թնդանօթից . և հարկ առնի նո այժմ արկանել 'ի միջոց Նաւահանգստին . զոյս ոչէնս 'նոցա զխարկով մերձ նա-ւահանգստի , խարիսխ եւարկ 'ի ծովն .

Դեկտեմբեր 24 . մտաք ընդ առա-ւօտն 'ի Նաւահանգիստ , և երկու ար-կեն զխարիսխ . ահա հասին քննիչք նաւու մերոյ 'ի պատերազմական նաւէ անտի . խնդրեալ զգիրս ապահո-վութեան՝ զոր առաք 'ի Սինկ . և զամենայն մարդ մի մի տեսին , ու-րոց հրաման ետ երանելոյ 'ի քա-ղաքն . Ընդ Էն յղեցաք զգիր ծա-նուցմանն զհասանելոյն մերոյ 'ի նաւա-հանգիստն առ Պետրոսեան Ար-թիւր Յարութիւն և առ հայկազնեայս , 'ի ձեռն թարգմանին ակրաւթեան .

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վաճառին 'ի Պէտրոսեան Ա . Ըն-կերութեան հետագայ գրեանքս .

Աղօթագիրք մեղաւորաց	12
Այբբենարան	2
Արդարանայց / Գրաստարան	5
Պատմութիւն Սուրբ Դերոց	2
Պատմութիւն Պարսից	4
Արդարին Յառաջխաղացութիւն	1
Առակք Պարսից	1
Օրացոյց 1846 ամի	1
Աւետարան	4
Առանձնաբե	3
Քերականութիւն	1—4
Որբ և Հաստատեալք	" 8
English Spelling Book	" 12
Bills of Lading per 100, Rs	3
Bills of Exchnge, Blank per 100, Rs	3

ՏՊԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Մ . Պ . Թովմասեան Պետրոսեան